

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

CWANA GAPA

Marcelina Jarnuszkiewicz

Mówimy CWANA GAPA (a w niektórych regionach: cwany gapa) o kimś, kogo uważamy za spryciarza, takiego, co to poradzi sobie w każdej sytuacji i da sobie radę w życiu. GAPA kojarzy się raczej z GAPIOSTWEM i GAPOWATOŚCIĄ, a nie ze sprytem czy cwaniactwem, więc skąd ta CWANA GAPA? Są dwie hipotezy tłumaczące rozwój znaczeniowy tego połączenia.

Pierwsza stawia na przewrotność: GAPA to gapa, czyli ktoś niezdarny, ślamazarny, nieporadny, nieudolny, nieuważny. Ale może tylko pozornie taki fajtłapowaty, tylko udający offermę, a w rzeczywistości spryciula, a może nawet lepszy cwaniak – po prostu CWANA GAPA.

Druga hipoteza odwołuje się do innego znaczenia rzeczownika GAPA. W gwarach i dialektach zachodniej i północnej Polski, a sporadycznie także w mowie mieszkańców innych regionów, GAPA oznacza wronę lub gawrona. Krukowate to inteligentne ptaszyska i spryciarze jakich mało! Potrafią używać narzędzi (np. kamyka do zmiażdżenia skorupki ślimaka) i stosować fortele, żeby odebrać zdobycz innym ptakom. Jest całkiem możliwe, że na długo przedtem, zanim naukowcy opisali zdolności tych mądrych ptaków, znane one były już zwykłym zjadaczom chleba, obserwującym otaczającą ich przyrodę. A dowodem na to mogłoby być właśnie określenie CWANA GAPA, czyli „sprytny [jak] gawron” albo „przebiegła [jak] wrona”.